

ԻՐԱՎՈՒՆԿ

Rev P^{re}re G. Kalemkarian Michitaris
te ngasse № 4 Vienne

ԻՐԱՎՈՒՆԿ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ՉՈՐԵՔԵՄԵՐԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուկարիոյ համար Տարեկան 12 ֆր.
» » Վեցամսեայ 6 ֆր.
Արտասահմանի համար (Երկու քիւր մեկ
ծրարով) Տարեկան 14, վեցամսեայ 7 ֆր.
Ամերիկայի » 2.60 տղ. վեցամս 1.50
ԿԱՆԿԻՒՆ ՎՃԱՐՆԵԼԻ

Համակ դրամ եռայն զրկել հետեւեալ հասցեով
ԽՐԱՎՈՒՆԿԻ ԹԻՒՆ «ԻՐԱՎՈՒՆԿ» ԼՐԱՎՈՐՈՅ. — ՎՄԻՆԱ (Պուկարիա)
Редакция на ВѢСТНИКЪ
„И р а в у н к ъ“
ВАРНА (България)
Rédaction du journal
„I r a v o u n k“
V A R N A (Bulgarie)

Միքայելեան ուղղեալ գրութիւն
եւ չեն դրկուիր եւ յարմար դասուած
ենը միայն կը հրատարակուին աւ.
րողութիւն կաւ մասամբ:
Մանուցման տղը 20 սանթիմ. երե-
կեւ աւելի անգամներու համար 20 0/0
զեղը կը լինի:

ԲԱՅՈՒՄԾ Է

ԺՐԱՒՈՒՆԿԻ Զ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ԲԱՆ
ԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յառաջիկայ Յունվար 1 էն սկսեալ

Նոր բաժանորդ գրուել փափա-
քողներ լաւ կ'ընեն եթէ այսօր-
ուընէ իմացնեն մեզ չընեն հաս-
ցենքը:

Իրաւաւոր բաժանորդագրու-
թեան պայմանները նոյնը կը մը-
նան. այսինքն՝ Պուկարիոյ համար
տարեկան 12 ֆր. վեցամսեայ 6 ֆր.
Արտասահմանի համար (երկու թիւ
մէկ ծրարով) տարեկան 14 ֆր.
վեցամսեայ 7 ֆր. իսկ արտասահ-
մանէ իւրաքանչիւր թիւը օրը օրին
զատ ստանալ փափաքողներ պար-
տին տարեկան 2 ֆր. աւելի վճա-
րել, որ փոստի ծախքին տարբե-
րութիւնն է:

Ինչպէս քանի մը ամիս առաջ
մտադրութիւն յայտնած էինք
իրաւաւոր ծաւալը մեծցնելու,
նոյն մտադրութիւնը ունինք եւ
այսօր. բայց որովհետեւ այդ կեր-
պով մեր ծախքին վրայ նշանակե-
լի յաւելում մը պիտի ըլլայ—որ
չենք ուզեր բնաւ բաժանորդա-
գրին վրայ բարդել— կ'սպասենք
որ անոր փոխարէն մեր բաժա-
նորդները աւելնան, որով կարող
ըլլանք համակշիւ թերթին հիւս-
մուտքը Այսինքն մեր արդի բա-
ժանորդներուն զրայ եթէ 150 ի
չափ նորեր ալ աւելնան, կը խոս-
տանանք իրաւաւոր ծաւալը մէկ-
ու կէս պատիկ մեծցնել: Արդ խըն-
դիրը կը մնայ թերթի ուղղու-
թեանը համակիր ազգայնոց եռան-
դին:

Իրաւաւոր ծաւալը մեծնալով
թէն բաժնեգիրն նոյնը պիտի
մնայ, բայց ձեռքէ 5 սանթիմ աւ-
ելի պիտի ծախուի. ուստի ցարդ
ձեռքէ առնողներ՝ զորս մեզ քա-
ջալերողներ չենք նկատեր, լաւա-
քոյն կ'ընեն եթէ այժմէն բաժա-
նորդ գրուին, որով թէ մեզ քա-
ջալերած կըլլան եւ թէ թերթը
աւալի աժան եւ կանոնաւոր կը
ստանան:

ԻՆՉ Կ'ԸՆԵՆՔ

Մայր Հայրենիքի վճար օր
քան զօր կը ծանրանայ, թիւրք
կառավարութիւնը թէն 1895-96
թուականի հաւաքական կոտորած.
ները չի շարունակեր, սակայն իր
հայաջինջ ծրագրին գործադրու-
թեանը կէտ առ կէտ կը հետեւի
նոյնքան ապահով կերպով իր նը-
պատակին հասնելու համար. նպա-
տակ մը որ երկու բառով կը բա-
ցատուի, այն է «Հայաստանը
առանց Հայու ձգել»:

Երկրին մէջ Հայոց վրայ ի գործ
դրուած ճնշումներէն, բռնաբարու-
թիւններէն եւ թալաններէն զատ,
որոնք այլեւս սովորական բաներ
գարծած են հայ գիւղացիին հա-
մար, թիւրք կառավարութիւնը
ամէն միջոց ձեռք կառնէ օտար
երկիրներու իսլամները ճաճկաս-
տան գաղթեցնելու, որոնք թիւր-
քաստանէն, կովկասէն, Պարս-
եան երկիրներէն կը խուժեն դէպ
ի Անատոլի, ուր հայ գիւղացուն
սեփական հողերը անոնց տրամա-
դրութեան տակ կը գրուին: Խնդը
Հայը այլեւս ամէն բանէ կրկնած.
պատուոյ, ինչքի եւ կեանքի ապահո-
վութիւն: չունենալէ զատ երբ իւր
ափ մը հողը եւ հիւղակն ձեռքէն
կերթան, բնականապէս իւր հայ-
րենի օճախը, հայրենի յիշատակ-
ները եւ ամէն բան թողած պան-
դիտութեան, գաղթականութեան
գիծել կ'ստիպուի, որով հայ գիւ-
ղեր կ'ամայանան եւ զաւառներ
Հայէ կը դատարկուին, ու վաղը
կ'ունենանք «Հայաստան մը առ-
անց Հայու»:

Մեր թշնամին այս աստիճան
քաքքիքով իր հայաջինջ ծրագրի
րին հետեւած պահուն մենք ինչ
կ'ընենք, մեր յեղափոխականները
ինչ կը գործեն:

Այս հարցումին պատասխանելու
համար, ցաւալի է ըսել որ մեր յեղա-
փոխականները թէն կը կռուին
թէն կը գործեն, բայց ոչ թիւր-
քին կամ հասարակաց թշնամիին
դէմ, այլ իրարու դէմ:

Մեր յեղափոխական կուսակ-
ցութիւնները իրարու դէմ այն-
չափ ճարտար ու խորամանկ կեր-

պով կը կռուին, որչափ չէին կըռ-
ուած Սուլթանի վարչութեան
դէմ: Եթէ կուսակցութիւններէ
մին լաւ գործի մը ձեռնարկէ
միւսը պատրաստ է ամէն գնով
առանց միջոցի խտրութեան, այդ
ձեռնարկը վիժեցնելու, որպէս զի
իր հակառակորդ ճանչցած կու-
սակցութիւնը լաւ գործ մը չի
տեսնէ, եւ ատով ժողովրդակա-
նութիւն չի շահի:

Կուսակցութիւնները, մանաւանդ
այս վերջին երկու տարիներու զի-
րար հալածելու մէջ այնչափ ա-
ռաջ կերթան, որ այլեւս իրենց
բոլոր օրերը ու ժամերը ատով
գրաւուած են. հասարակաց թըշ-
նամիքն դէմ ոչ մէկ լուրջ ձեռ-
նարկի վրայ խորհելու ժամանակ
չունին: Ամերիկայէն սկսեալ մին-
չե կովկաս տարածուող հայ գաղ-
թականութեան մէջ կարծեմ գըժ-
ուար է գտնել յեղափոխական
խմբակ մը որ տարբեր հայ խըմ-
բակի մը հետ մշտական կռուոյ մէջ
ջըլլայ: Ահա այս տիւրը եւ գայ-
թակղելի երևոյթներն են որ
պատճառ եղած են ժողովուրդի
կարեւորագոյն մասին յեղափոխա-
կաններէ պաղելուն. նոյն իսկ 6-7
տարի յեղափոխական գործին
նուիրող, նիւթագէտ եւ անձնագէտ
ահագին զոհողութիւններ ընող
բազմաթիւ անձեր լքած են այսօր
յեղափոխական ասպարէզը կամ
գործուած զննողութիւնէն զլուրով
եւ կամ իրարու դէմ մղուած ցած
կռիւներէն գանելով:

Հայկական յեղափոխութեան այս
տիւրը վիճակին մէջ երբեմն զը-
րիչներ նզովք կը կարգան ժողո-
վրդեան այն ստուար մեծամասնու-
թեան զօր չեղոք տարր կանուա
նեն, որուն մէջ կը գտնուին երե-
կի յեղափոխականները եւ նոյնիսկ
հերոսներն ալ: Մեզ դժուար է
ընթանել թէ հայ ժողովուրդին
մէջ մանաւանդ արտասահման, հայ
րենիքի սուրբ դուռնէ չէ՞ք դա-
սակարդ մը դուրսելու ունենալ:
Իրաւ է թէ ստուար մեծամասնու-
թիւն մը կայ չեղոք անուանող
որ չեղոք է միայն իրարու դէմ
կռիւ մղող, իրարու զուլիս պատ-
ուող կուսակցականներէն, ոչ թէ
հայրենիքի Սուրբ դուռնէ: Այս

չեղոքներու շատերն պատրաստ են
ներգործական ըլլալու երբ մեր
յեղափ. կուսակցութիւնները դադ-
րին զիրար հալածելէ, ու սկսին
ձեռք ձեռքի տուած միայն հա-
սարակաց թշնամոյն դէմ կռիւ
մղել որով ժողովուրդին բարոյա-
պէս հաւատք ներշնչին: Իսկ որ
չափ որ մեր յեղափոխական այս
ինչ կամ այնինչ կուսակցութիւնը
այս զդատութիւնը չ'ունենար
թող համոզուի թէ օր քան զօր
ժողովուրդը զինքը պիտի լքէ՝
որովհետեւ քաղաքական կազմակեր-
պութիւն մը բարոյական հաւատ
քով կանգուն կը մնայ. ահա այդ
հաւատքն է որ այսօր խախտած
է:

Գոռպէք

ԹՈՒՐԲԻՈՅ ԲԱՅՔԱՅՈՒՄԸ

—):—

ԱԼՊԱՆԻԱՅԻՆԵՐ

Եւրոպի անմիտ եւ վայրագ քա-
ղաքականութեան բնական արգիւն
քը եղող դառն եւ մահացուցիչ պը
տուղները երթալով կը հասուն-
նան:

Հաւանաբար արտաքին ծանր հա-
րուած մը տակաւին չը հասած,
Սուլթանը պիտի սկսի ճաշակել
այդ պտուղները:

Անցեալ օր Քիւրտերու նկատ-
մամբ խօսելով, այդ կիսավայրե-
նի տարրին դէպի Սուլթանը ու-
նեցած ոչ բարեկամական տրամա-
դրութիւն ցոյց կուտայինք, իսկ
այսօր ալ Ալպանիական ապագայ
խրտուած մը նշանները կը տես-
նուին:

Սուլթանը Հայերը չ'ընելու եւ
Հայկական խնդիրը մարելու հա-
մար ինչպէս որ Քիւրտերը դրդ-
ուած էր մեզ դէմ, նոյնպէս ալ
երկար ժամանակներէ ի վեր, Բու-
մէլի քրիստոնեայ ազգաբնակու-
թիւններն տկարացնելու համար,
չոյած էր Անաթոլիաները եւ աչք
դրցած անոնց ամէն ըրածին ու
թողածին:

Հայերը չի լռեցան սակայն եւ
Հայկական խնդիրն ալ սուր կեր-

պարանք մը առնելու վրայ է, նոյն պէս ալ Բուսէլի քրիստոնեայ ժողովուրդները չը տկարանալէ զատ անոնց օրուան վիճակը միջազգային կարեւոր խնդիր մը և Արեւելեան հարցին գլխաւոր հանգույցն է մին դարձած է։ Եւ ահա աւոր վրայ ալ կուգայ բարեփոխ Ցեղէնէնէնի Ալի փաշայի թուանկներուն գէպի Սուլթանը և աւոր դահը սպանական վերաբերումը։

Կիմանանք թէ Աթէնքի Ալպանիական յեղափոխական վարչութիւնը լուրջ աշխատութեան մը վրայ է իր նպատակին իրագործման համար։ որ է զիրենք ալ ի կարգին միանգամ ընդ միշտ իրենց վրայէն նետելու թուրք վարչութեան լուծը, որ Սուլթանին օրուան քմահաճ բռնակալութեանը շնորհիւ, նոյն իսկ ամենէն աւելի շահուած է փայտալուծ մահմետական տարբերուն անգամ տալի դարձած է։

Միջազգային հանգամանք ըստացած Հայկական, Մակեդոնական խնդիրներէն զուրս Արաբիերու, Տրիպոլիտիանի յաւիտենական հարցերէն զատ, Քիւրտերու, Արեւադեաներու մէկ մէկ նորագոյն հարցեր ալ ինկան Սուլթանի սեղանին վրայ։

Անցեալ օր մեր ակնարկած բընական և արդար ու անխուսափելի պատիժներէ մին ալ այս է որ կուգայ Օսմանեան կայսրութեան գլխուն, շնորհիւ իր «անզուգական պետին տիպար վարչութեան» իրագործելու պատմական մեծ վերջը։— քայքայուած ու անհետացած։

Չը կայ բան մը, որ այնչափ ծիծաղելի և երբեմն ալ հանրային

զարոյթ չունի առիթ տալ, որչափ թուրքիոյ մէջի օրուան անցումը դարձը և թուրք կառավարութեան «վրան բաց» տնօրինութիւնները։ Պոլսական մամուլը, առանց բացառութեան, խիստ գրաքննութեան մը հսկողութեանը տակ գրութիւն ամեն օր, մէկէ աւելի թուրք ղեկավարութեանը սխալագործութիւններն ու պաշտօնանկութիւնները կը հրապարակէ։

Այս գէպերու վիճակագրութիւնը ոչ միայն կուգայ որոշ կերպով գծել այն լայն սահմանը, որուն մէջ կը գործունէ բազմաթիւ ղեկավարներ ու պէս պէս անբարոյաւ կանուխին, կերպ մալ խոստովանութիւնն է այն սխալագործութեանց, որոնց մասին թուրքիոյ օրուան վարչութիւնը և պետը շատոնց քատապարտուած են։

Սակայն ծիծաղելի կողմը աս չէ. ալ թուրք պաշտօնական շըրջանակին համարառու դասակարգին, գէպի այդ ղեկավարներն ու անոնց հետնակները ցոյց տուած հետապնդումը։ Երբ միևնոյն տան յաղ առանձնաշնորհալ շըրջանակին ալակերպ արարքներն ալ կը նշաւակուին արտասահմանեան համազգային մամուլին գրութիւն ամբողջութեանէն։

Պատմական ծանօթ իրողութիւն մ'է որ Սուլթանը ինքզինքը ու իր քաղաքական ուղղութիւնը պաշտօն համար թուրքիոյ վարչական շըրջանակը կազմեց այնպիսի անհատներէ, որոնք բարեկարգ երկրի մը մէջ բանտերու և քսոտափայրերու մշտնջենական բնակիչն էր պիտի ըլլային։

Սուլթանին հպատակներուն բընաբարուած մասը և երկրին պարկեշտ ու բողոքող դասակարգը հաւանքելու ու զարնելու համար ուղղակի Սուլթանէն կարգուած հա

րատնադիր է սպաննող պաշտօնականները բնական է որ օր մ'ալ պիտի կողոպտէին իրենց պահպանութեանը յանձնաձեռքը։ Ու միևնոյն տան հաւանաբար օր մ'ալ պիտի դառնան ուղղակի զարնել այն ձեռքն ալ որ իրենց հրամայեց և թէ թիկունք եղաւ։

Այս ալ բնական և արդար պատիժներէն մինն է։

Սոսիւն

ՀԵՐՔՈՒՍ ՄԸ

Հնչակեան կուսակցութեան կարեւոր գործիչներէ միոյն, Պ. Ալիքան Արզումանի գէմ յերուրուած շրջապատութիւնները հերքող յօդուած մը հրատարակած էր Անախիտ, որմէ կ'արտատուէր նետեւեալը։

Անաւանիկ այն անձը, որուն վրայ դառնեցան Հայեր որ մուր քսել համարաւեցան։

«Բաժ» ստորագրող պարոն մը պօռն հետեւեալը կը գրէր Վառնայի «Երթում»-ին «Երբ Մահալլէի մէջ ձերբակալուեցաւ Հայ մը հոս արդէն ծանօթ Յ.Ա. անունով, եւ իբր թէ Չ. Բ. ի բնակը, «չարաւոր» Հայ մը ամեն ինկան անցադրով։ Չայն ձերբակալ «խրով» ոստիկանները շքանշան տակ եւ սըր-քովիստութիւն ստացան։... Մինչեւ օրս խեղճ երիտասարդը թուրքերուն ճանկն է եւ կ'ընուի թէ տանջանքի մէջ է... կը դուրսուի նաեւ որ պարոնը յայտնէր թէ կը ճանչնայ Պիւլիսեան լրտեսը, տափաւարի Տիգրան Արփիարը եւ այլ ատկարդի թըքաւորներ։ որոնք իսկայն բանաւ են հրամցուել։...»

«Ձեյ» ստորագրող անհատ մը դարձեալ Պոլսէն, կը գրէր Ամերիկայի «Հայ» թերթին։ «Մարտիկայէն Քրանապի տիկին մը կուգայ Պոլիս հոյս սպասուորի մը հետ եւ կը բնակի Բերայի պանդոկներէն մէկը։ Բիշ մը ետք ուրիշ մըն ալ կը միանայ յիշեալ տիկնոջ, տղաթոռ Բոլսեան անունով։ Վերջինն Հայ մըն էր, իր բուն անունը Աղէքսանդր Արզուման, եւ ամերիկեան անցադիր մը ունի եղբի իր գրպանը։

Հայ մատնիչի մը կողմէ կը մատնուի եւ կը ձերբակալուի։ Խուզարկութեան միջոցին շատ մը յեղափոխական թղթեր կը գտնուին, որմէ կը հասկցուի թէ Աղէքսանդր յեղափոխական ընկերութեան մը ներկայացուցիչն էր և թէ զէնք կը բաժնէ Հայերուն նոր ցոյց մը ընելու համար։ Աղէքսանդր կը հարցաքննուի եւ քաջասիրտ(?) յեղափոխականը ամէն բան բացարձակապէս կ'ըսէ, այսինքն թէ ինքը յեղափոխական մըն է եւ յատկապէս զրկուած է ցոյց մը կազմակերպելու համար, եւն։

«Ասի շատերուն անհաւատալի պիտի թուի, սակայն թող վստահ ըլլան թէ գէպը իսկական է, յեղափոխականը «Վահէ» կեղծ անունը կը կրէ, քրքուր պոլիսը գիտէ հիմա մատնիչին շնորհիւ, մատնողը, Պոլիս Գառն-գիւղ բնակող փաստաբան Դէրոք Պիւլիսեանն է որ համոզեց յիշեալը եւ Պոլիս բերել տալով թուրքիոյ մատնեց։

«...Արզուման, վստահ իր Ամերիկեան անցադիրն» խաբուեցաւ դաւանանքն եւ Պոլիս մտաւ և ետք եղածը չիղածը բերնէն դուրս տալով պատճառ եղաւ 300 դոքադո հայերու քսորման։»

(Թերթին խմբագրութիւնը հետեւեալ ծանօթութիւնը կ'աւելցնէ Պիւլիսեանի մասին. «այդ պաշտօնին միջոցառութեամբ Արփիար Արփիարեան յարաբերութեան մտաւ Բարիկի օսմանեան գետնան Միւնիքի պէյին հետ ինքզինքն ու իր արփանեակներն ներկայացնելով «Հայ յեղ. կեղծ. կոմիթէ»։)

«Բաժ»-ի եւ «Ձեյ»-ի գրածները բառ առ բառ սուտ են, սուտ է թէ Արզուման «եղածը չեղածը բերնէն դուրս տուած է»։ Չաւէշտական լիտութիւն մըն է «Թաւրեան» ներկայացնել Արզումանը, որ գտնաւայականութիւնն է ամբողջականաւ իր բերնէն ոչինչ կորցել յարմարութեան համար է որ թուրք լատիկանութիւնը զիջէր երեք ամիս քալարեց այն բարոյական ու ֆիզիքական ամենավայրագ անբանքներով, որոնց կ'ակնարկէր Բիշաք իր յօդուածին մէջ։ Սուտ է թէ Արզուման լրտեսը եւ տափաւարի Տիգրան Արփիարեանը իր բարեկամներն են եւ թէ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԶՈՅԵՐ [39]

(ԿԱՅԿԵՐ ՄԸ ՏԱԿԱՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՐԱՎԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ)

ԼԸ.

Տատիկ (Հօրեղբորին) Նուպար, շատ կը սիրէր Սահակը։ Իրենց տունը երբեք ամենէն աղէկ կերակուրներու անուշ բոլորեւն անոր կը կերցունէր։ Սահակն անոր ձեռք մեծցած, իր մօր նման կը դուրսուրար անոր վրայ, ու մօրմէ մը աւելի համարակ կը վարուէր անոր հետ։ Ամեն տուն իր միամիտ կատակներով կը փորձէր հասկնալ անոր միտքը։ Իր սովորական ընտանութեամբ, երբ իրենց պարտէզի մէջ, «Խիզնայ Միտիկ» խձորենիի ներքեւ Սահակու հետ նստած կը խօսէին, կըսէ աւոր։

— Սահակ, աչքիս լոյս, է՛ր դուն մէկ կերպով քո կարգաւելու համար խօսք մի չես ասեր, խոգիս, դուն կը տեսնես որ, քո մէրը (մայրը) մինակ է։ Տան մէջ մէկ ընկեր կուգէ, ինչին ախ սպասես հաւանք։ Բեղի կարգնք, քո խեղճ մէրիկն էլ քո կանանչ ու կարմիր տեսնի, քո շաղը կանչնայ, մէկ երկու խորտիկ թռուներ տեսնի ու մեռնի, որդի դուն չես գիտեր որ, մօր մը ուրախութիւնն էլ էդ բանին վրայ է։

— Տատիկ էս քանի անգամ է որ դուն ինծի էդ բանը կ'ասես, ես միշտ չէ ըսի, այս անգամ քանի

որ դարձեալ կը գտնու, էս էլ քեզի խօսք կուտամ եւ հա կ'ասեմ. մինակ թէ իմ ուզած աղջիկ կը կրնա՞ր նշանել։...

— Դս կ'տեսնէ արեւուն մատաղ կտրի Տատիկ, ասա տեսնենք որն է քո ուզած աղջիկը։ Տատիկը քո խաթիբ համար ի՞նչ գուշու ու զինաթիւ էլ ծախել կուտաւ, մէկուճար Սահակ իր սրտի մուրաւորն կը խոսցնէ, գէ՛ ասա տեսնենք։

— Օ՛ք տատիկ, ես համաք ըրի, իմ մտքին բան մը չկայ ամենալով կըսէ Սահակ։

— Չէ, քո արեւուն մեռնի Տատիկ, Սահակ դուն մինչեւ որ մտքիդ մէջ բան մը չունենաս, գէ՛դ խօսք չես ըսեր, տատիկ շատ ծուռ կնիկ մը չէ։ Տատիկ գիտէ որ Սահակ ինչ մալ է. տատիկ քո ցաւերն ասնի, տատիկի բան մի պախեր, էս էլ քո մօր տեղն եմ։

Սահակ տեսնելով որ, տատիկը խիստ անկեղծութեամբ կը վերաբերուի զէպի ինքն, եւ քանի որ լուսնակ պիւրեւուն Սաթիկի հետ ունեցած խօսակցութեան մէջ խօսք տուաւ զայն պաշտօնապէս աղել տալու կարգադրութիւնն ընել, տատիկէ այդ մասին ստիպումը յարմար առիթ կը համարէ. ուստի անոր հասկնալի լեզուով կը յայտնէ իր միտքը սապէս։

— Բեղմէ պախեմ, Աստուծոյ ինչպէս պախեմ, իմ մտքին մէջ գրած ու իմ աչքի կտրածը մէկ աղջիկ կայ, եթէ էնիկ (անի) կրնաք ուղել աղէկ, եթէ չէ, ինծի համար էլ կարգաւելու անուն մի տաք։

— Տատիկ քո ցաւն ու չուն ասնի. ըսէ՛ տեսնենք որ շան աղջիկն է էն, ծամ կտրած, որ քո միամիտ սիրտը պատրեր ա ու դուն դարտ էրած ես քեզիկ։

— Օ՛ք տատիկ, մի գտնու, կարելի է որ դուք երթաք ուղէք, էնոք չէ բան, մեր նամակին չի դար. աղէկ է որ ոչ ու բան մը ըսեմ, ոչ էլ խօսք դուրս ելնէ. խնդրեք կանեմ Տատիկ, մի դուրս ել։

— Սահակ, աչքիս լոյս, ազապ տղի սրտին երբ էդպէս դարդ մի եղնի ու պախէ, անոր վերջը գէնա։ Սահակ տատիկը քո ոտքերու հողը ու մոխիրը եղնի, դարդը ինծիկ ըսէ։

Սահակ, իր միամիտ ամօթխածութեամբ չուղեր Սաթիկի անունը մէկէն ի մէկ իր բերնէն հանել, ուստի տեսաւ մը անուղղակի միջոցով կուգէ Տատիկ զաղափարը չօղափել, թէ գիւղի մէջ իրեն յարմար աղջիկը ո՛ր կը տեսնեն։

— Տատիկ, կըսէ Սահակ ըմբն բան մէկդէն դուրսնէ, դուն քո կողմէն էս գիւղի մէջ ո՛ր աղջիկ յարմար կը տեսնես քո աչքեր աղին։

Սահակու կողմէն, խեղճ Տատիկ ուղղուած այս հարցը՝ բաւական ծանր լինելով, միկ քանի բոպէներ անոր միտքը կը չարչարուի. իրենց գիւղի մէջ ի հասուն աղջիկներու պատկերն, իրենց կեանքը իր մտքին կը բերէ, կը մտածէ կը վճռէ ու կըսէ։

— Սահակ, էս մեր գիւղի մէջ թէեւ քանի մը խատ աղէկ աղջիկներ կը տեսնեմ, բայց անոնցմէ ըմբն աղէկն ու հալալազալ խորրդի ու խաւաւորը, Հայրունեանց վարդգէսի աղջիկ Սաթիկի կը գտնուի. չեմ գիտեր քո մտքի մէջին. բայց եթէ դուն էլ քո միտքը՝ էդ աղջկան վրայ ես չըսեմ (աւեր) աֆէրիմ քեզի։

Աստուծոյ վկայ, իմ միտքն էլ էս աղջկան վրայ է, ինչ մեղքս պախեմ, կըսէ Սահակ։

— Ետք համար հուշու (երբէք) դարտ մի ընէր. տատիկ քո դարդերն ասնի ու քո ցաւերը քայէ։ Տատիկ ինքզինք կը ծախէ ու մէկուճար (միտքով)

այդ կարգի թրջաւորներ կը հանչնայ. այդ բոլորը հնարաւորաբար եւս իրողութեանը թրջաւոր, պահպանողական եւ յոռետեսի մը բարեկամը (!!) ներկայացնելու համար Արգոնեան յայտարարած է թուրք աստիկանութեան թէ յեղափոխական ունէ գոմիթէի հետ կապ չունի, թէ իբրեւ անկախ անհատ մը Պոլիս եկած է՝ անձնական գործերու համար, քայքայ միանգամայն թրջական արգի ուժիմը պակասեցնելու նպատակով։ Եւ իսկապէս թուրք աստիկանութեան անհրաժեշտ պէտքը ցոյց տուած է։ Պոլսոյ զեապահատունները զայս գիտեն, բանտէն աւերակեան զէպանին գրած իր մէկ նամակը, սքանչելի զայրոյթով մը համակ հրաշունչ, եւ որ թերեւս հրատարակուի քիչ օրէն ֆրանսական թերթի մը մէջ կը բաւէ ցոյցնելու թէ ինչ լեզու գործածած է Արգոնեան աստիկանութեան նախարարին հետ խօսած առեւնը։ «Քաջասիրտ» ամսականին հիշատական հարցանիշով մը Արգոնեանին յանդիմանելով, մեր մատուցին մէջ երեւցած ամենէն պզտիկ եւ միանգամայն ամենէն ծիծաղաշարժ ցածութիւններէն մէկն է, սրովհետեւ չեմ գիտեր թէ ո՞վ է քաջասիրտ եթէ Արգոնեանը չէ։ Սուտ է թէ Արգոնեանի առեւնին յեղափոխական թղթեր գտնուած ըլլան, որոնցմէ հասկցուած ըլլալ թէ Պոլիս մտած էր Հայերուն դէմը բաժնելու համար, սուտ է նախապէս թէ Արգոնեան թուրք աստիկանութեան յայտարարած ըլլալ որ յեղափոխական ընկերութեան մը կողմէ Պոլիս զբոսած էր ցոյց մը կազմակերպելու համար։

Պոլսոյ մէջ ցոյց մը կազմակերպելու ունէ Եւրոպայի թիւն չունէր Արգոնեան եւ այդպիսի բան մը երբեք չէր ցած աստիկանութեան։ Այդ բոլորը «Ձէյո» հնարած է որպէս զի Արգոնեանը ներկայացնէ իբրեւ Պոլսոյ հայոց խաղաղութիւնը վրդովելու համար քաջող խռովարար մը եւ զայն ցոյց տալ իբրեւ միակ շարժառիթը վերջին բոլոր ձերբակալութիւններուն (միջազգային)։ Եւ ինչպէս ժամանակ ձերբակալուած է նաեւ նոյն «Ձէյո»-ին յորդանանի նախկինով ուսանայ մը որու մասին միշտ «Ձէյո»-ի տուած տեղեկութեանց համեմատ թուրք աստիկանութիւնը կաս-

կած ունի եղեր թէ ուժանակ կը մտնէր Պոլիս)։ Սուտ է թէ Արգոնեան Պոլիս գացած է Պիւլպիլիսի հրաշունչին հետեւելով։ Արգոնեան արդէն քանի մը ամիսէ իվի Պոլիս էր, եւ այնչափ ատեն մնաց հոն ու գործիք տուանց ոչ մէկուն վնաս հասցնելու, եւ առանց որ ոչ մէկը գիտնար իր հոն գտնուելը։ Եթէ Պիւլպիլիսի զինքը կանչած ըլլար, պէտք էր որ հոն հասնելուն պէս ձերբակալուէր։ Ղինքը մատնողը եղած է Գառնիկ անուն հայ մը, նախկին պաշտօնեայ Պոլսոյ թղթատարատան, որ զորութեան յանձնարով վաճառուած, այս աստիկանութեան գործը կատարեց նորէն պաշտօն մը գտնելու կամ դրամական նուէր մը ստանալու համար։ (Սուտ է վերջապէս թէ «հայ յիշ. կեդր. քառիթէն» Արգոնեանի մէկ խաղը եղած ըլլալ։ Արգոնեանի ունէ մատնակցութիւն չէ ունեցած այդ յանակցութեանց մէջ, անոնց մասին տեղեկութիւն ունեցաւ իրայն այն ատեն երբ «Թէյիւ տը Բաթի» ի յորդանանը կարգաց եւ «Նոր Կեանք» ի մէջ հրատարակեց այդ յորդանանի թարգմանութիւնը՝ այդ բանակցութիւնները շատ ուղղամտաբար վերագրելով ոչ թէ վեր. հնչ. կուսակցութեան, այլ ուրիշ մարմնոյ մը «հայ յիշ. կեդր. գոմիթէ»ին։

Եւ այս սուտերու շարքը անով մանաւանդ պզտիկ է որ զանոնք հրատարակ նետողը գիտէ որ սուտ են իր բաժնիները։ Եւ գիտեմք թէ ո՞վ է «Բաթի» եւ կը կարծիքով թէ «Ձէյո»-ն ալ միեւնոյն անձն է)։ Այդ պարտքը շատոնց ու մօտէն կը ճանչնայ Արգոնեանը, շատ անգամներ անոր ընկերներուն առջեւ անպայման յարգանքով խօսած է անոր մասին, իրաւ թէ ո՞վ է եւ ի՞նչ է Արգոնեանը, բայց այս բոլոր

*) Նոյն տեղեկութիւնը եւս մինք ստացած ըլլալով ժամանակին հարգողած ենք «Իրաւունք»-ի ընթերցողաց։

(*) Մենք ալ կը կարծենք գիտնալ թէ «Բաթի»-ն այն անձն է որ անցեալ տարի Պ. Զօպանեանի պէմ ալ անուր ամբաստանութիւններ կ'ընէր, ինքնակոչ դերասանապետ Փալթայեանը կը պաշտպանէր Շարժումի մէջ. դա այն անձն է որ թէեւ վառնա կը նքստի բայց մերթ Պոլսէն եւ մերթ Բաթիէն ստալով թղթակցութիւններ կը յօրինէ։ Վերջապէս դա այն անձն է զոր Պ. Զօպանեան միամտաբար զեռարեկամ կը կոչէ հրապարակաւ։

Խմբ. ԻՐԱՆԻՆԻՔԻ

Մատուցիւնները հրապարակ նետած է անուրարկելու համար կ'ընենք, վերջապէս կ'արգելու իրաւունք մէջ գտնուող ու զինքը զրգարտութիւններու գէմ անձնապէս պաշտպանելու անկարող գործիչ մը, եւ այդ ճամբով այդ քործիչին ետեւ դանդաղ կուսակցութեան երեսին աղտի նոր խաւ մըն ալ արձակելու համար։

Անուն չկայ, բաւ չկայ որ հարող ըլլալ այս ընթացքը որակել։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՍՏ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԶԵՆԻՐԸ

Ամերիկաբնակ Հայերէս շատերը այն համոզումը ունեցած ենք թէ, քաղաքացիներու անհատական քուէն ուղղակի նախագահին կերթայ. սակայն հիմա ճշմարիտ աղբիւրներէ ստուգելէ յետոյ, բոլորովին տարբեր գտնուի։

Հոկտ 15ին, Պ. Երուանդ Յ. Կորեան տեղւոյս օրաթերթին Ուստը Տէյիթի թէլէկրամին հետեւեալ հարցումը կուղղէր։ «Քանի՞ ժողովրդական քուէն մէկ ընտրող կան քուէ կրնայ տալ։»

Այս տեղի թերթերու խմբագիրները որ միմեծ հասցով մը կը պատասխանեն այդպիսի հարցմանց հոկտ. 16ի թէլէկրամով կը պատասխանէ։ «173,901 ժողովրդական քուէն միայն մէկ ընտրողական քուէ կրնայ տալ. սակայն—կը յաւելու խմբագիրը— ասի.

կա հիմնուած է Միացեալ Նահանգաց վերջի մարդահամարի թրւոյն վրայ, որ եղած է 1894ին, ու միեւնոյն յաջորդ մարդահամարը որ պիտի ըլլայ 1903ին (տարր տարին անգամ մը) այս թուով պիտի շարունակուի։

Միացեալ Նահանգաց 46 նահանգներու ընտրողական ձայներու գումարն է 447. ու նախագահ ընտրուելու համար շահելու է առնուազն 244 ընտրողական քուէ։

Ինչպէս ամեն երկիր, նոյնպէս եւ հոս միայն այրերն են որ քա.

ղաքային բուհարկութեան կրնան մասնակցիլ, սա տարբերութեամբ միայն որ հոս ըստ սահմանադրութեան 21 տարեկանէն վեր միայն կրնան քուէ տալու իրաւունք ունենալ։

Միացեալ Նահանգաց քուէարկութիւնը կըսկսի նոյ. 6ին, ու նախագահի ընտրութիւնը պաշտօնապէս կը յայտարարուի նոյ. 7ին. իսկ նորընտիրը իր նախագահական ակտով կը բաղմի մարտ 3ին.

վերջապէս ամիսներու տեւողութեամբ երկու մեծ կուսակցութեանց մէջ տիրող ընտրողական պայքարը հասարակապետականներուն նպաստաւոր եղաւ և Պ. Մաքինի ձայնից առաւելութեամբ նախագահ վերընտրուեցաւ։ Գիտականականները որոնց ընտրելին էր Պ. Պրայնը, այս անգամ ալ անյաջողութեան մատնուած ըլլաւ. չորս տարի եւս սպասելու դատապարտուած են։

Նախորդ յօդուածով արդէն համառոտակի բացատրեցի Մաքինի ընտրութեան մեզ նպաստաւոր ըլլալը. որովհետեւ Պ. Պրայնի քաղաքական ծրագիրը «ինքնամիտման» ծրագիրն է, ըստ որում եւրոպական, ասիական քաղաքական եւ միջազգային գործերէ ու խնդիրներէ Միացեալ Նահանգները պէտք էր ձեռք քաշէին։ Բայց այժմ որ Պ. Մաքինի վերընտրուեցաւ իր մշակած «տարածման» ծրագրով բոլոր արտաքին քաղաքական խնդիրներու մէջ Ամերիկան իր նշանակելի ձայնը ու ազդեցութիւնը պիտի ունենայ. ի մասնաւորի Հայկական խնդիրը Պ. Մաքինիի աշխարհութեան առարկայ եղած է. և ինչպէս ըսի, Պ. Մաքինի յայտարարած է թէ «Հայոց խնդիրը մեզի համար երկրորդ Գուպայի խնդիր մը պիտի լինի»։ Հետեւաբար հասարակապետականներու այս ընտրական յաղթանակը մեզ համար բարեղէպ յաջողութիւն մը պէտք է նկատուի։

ԳԱՌՆԻԿ

Մահակը իր մուրաւորն կը հասցունէ.» կըսէ Հօրեղոր կին Նուպարը, որ ալ զօրեւան Մահակու բերնէն տուած յայտնութիւններէն խիստ գոհ, պարտէնէն երեւելուն պէս կերթայ գտնել իր տագրկին Մահակու մայրը։

Լ.Թ.

Մարգարիտը, զեռ նոր թոնիր անթիւն, իր ժողովուրդով կը պարտապէս, ներս կը մտնէ Նուսպար, չինական կրթիկներու յատուկ անկեղծութեամբ ու պարզութեամբ «բարեւ. քեզ խաթուն» լսելով, կերթայ հոն, նոր իջած (վառուած ըմբռնցած) տաք թ. նիւրի մօտ կը նստի։

Մարգարիտ իր գործը շուտով կը վերջացնէ ու կուգայ Նուպարի մօտ կը նստի. այս երկու տաք գրկիներէ միջեւ հետեւեալ խօսակցութիւնը տեղի կ'ունենայ «Քա սեւ կապիւս ես, էսքան ժամանակ մեր մէկուեմք տղայի մարմին բան մը կայ եղբ, մենք տաւարի պէս չենք կըցիւր հասկնալ։ Էսօր երկու սահմի խաղցողիքի վիճառեցի, անձաւ տղայի բերնէն առի։

—Է՛. խէր եղի. ի՞նչ է՛. բո՛ւ տեսնե՛ք, անհամբերութեամբ կընդմիջէ Մարգարիտը։

—Թէ խէր տ, թէ չտա (անբարի) ա, էնպէս բան մ'ա, որ ըմբռնու գլխէն էլ բնցած է։ Խոգիս երէնք մեր սրտի պիտի Մահակ սովորուեւ եղբ, ծամ կորած Հայրենեաց աղջկան, ու մենք խաբար չունինք. տղան էր, ամօթուն, թաժա հարսի պէս ձէն չի խանէր, վախճում քի իր սրտին ցու եղեր ա։

—Ուն վիւրից (որմը) իմացար, Մահակու բերնէն, թէ քո գլխէն դուրս կուտտ ծուռ Նուպարի մը քարկուցութեամբ կըսէ Մարգարիտ։

—Բա մեղայ, մանկար (միթէ) սուտ կասեմ ես. էսքան ժամանակ, իմ բերնէն սուտ ելած է որ մը կայ (հիմա) երեսմ իմ աղի Մահակու խամար սուտ խօսիմ։ Ս. Աստուծ վկայ. իր բերնէն լսեցի, որ տուաց. «Տատիկ ինձի համար էս աստուծօրի (սշխարհ) վրայ կայ չկայ լիութենիկն ա։ Եթէ էն աղջիկ կըրնաք ինձի ուղիւ, կը կարգուիմ, եթէ չէ էլ կարգուելու անուն մի տաք, ծի համար։»

—Հապօր էնպէս էր (անանկ էր նէ) դուրսի մը կայ (միշտ հիմա) ինձի ինչի՞ բան մը չը յայտնեց։

—Սեւ կապիւս, Միանձուռն էլ վկայ դուն. ծուռ ես. տղան տոթութիւն իր բերնէն չէր ուղիւ բանալ, էնչափ լիս ելով դաւեղով (խնդրելով, համոզելով) անձաւ երեսին բերնէն (համարձակեցաւ) ինձի տակ. դու՛ր կը մնայ (ո՛ւր կը մնայ) որ քեզի յայտնէր։ Խաչ վկայ դուն թեթեւ խաթնք ես. դուն տեսեր ես որ աղապ աղէ մը ելնէ՛ իր մօր աստ թէ «Մարե՛ կու ֆլանքսիս աղջկան» ո՛րոյ դրեք եւ, կարգուիլ կը գէմ։ Ընցած տարին Պօղոսեանց վարդապետ էրպան մը բնելո՛ւ համար, բոլոր գիւղի մէջ աղբ (ձայն) ինկաւ։ Հրմէն մարդիկ սկսան ծծող (ծծողի) է. նոր վրայ։ Աստուծ խամար էլ, տղան իր ունուտ կարեց ու լիսամբօլ դնաց. ասպած գիտի էլ մէկ էլ էնի յի՛րը պիտի տայ։

Է՛. դուն ի՞նչպէս կասես որ ընե՛ք, քո խելք ի՞նչ կը կարայ (ի՞նչ կը հասնի)։

—Ի՞նչ պիտի ընենք. պէտք է որ երթունք էք սեւաւորի աղջիկն ուղիւք մեր աղին, ու անոր անխոռ սիրտը չը խոտենք, կառաջարկէ Տատիկ Նուսպար։

—Շատ աղէկ կասես համա (բայց) մենք կ'սկի հարմար ենք. մենք ուղիւս խելացի եղինք, դարձեալ մարգոց (էրեկ մարգոց) պէս բան չենք գիտեր. էս բանին խամար, պէտք է որ տէրտէրն ու վարժապետը տեսնուի. անոնց այս դրո՛ք (խնդրելով) խոստովանա՛ք եղինք։ Տեսնե՛ք էնոնք ի՞նչ կա.

սեն. ինչքան եղին. անոնք կարգացող մարդիկ են, մեք խրատ մի կուտան, կըսէ Մարգարիտ։

—Էք բան դէ՛ չէ. վարժապետ ու տէրտէրք երկուսն էլ իրարմէ աղէկ մարդիկ են. էնոնք քեզի ճամբախ (ճամբայ) մը կը ցուցնեն։ Պալէ (բայց) շատ տեղ էսօր ու վաղ մի՛ ձգեր։

—Համա միայն պիտի երթամ վարժապետն, կարծեմ որ՝ տէրտէրն էլ էնտեղ կ'եղնի էս ժամանակները, ամեն բանն կը խօսիմ։

Նուսպար այս որոշումը Մահակու մօր բերնէն առնելէ ետք ոտքի կ'ելնէ. «Ես կ'երթամ, գոն էլ մի տեսնար, ելի՛ր դնա՛» կըսէ Մարգարիտին եւ կը մեկնի։

Ծորեկուն ճաշի տեսն, Գուրգէն գարգոցի տըղաներն ու աղջիկները հաց ուտելու խիլած էր. ինքն ալ իրենց տունէն, լիսամբի զրկած ծուռ ձեղն ու մածուցը՝ Տէր Վահանի հետ, գարգոցի դուռ հովանաւորող ծերուկ թթեղիի տակ նստած կուտէին։ Երբ՝ Մահակու մայր Մարգարիտը, իր գլխի Մոմին (լաշակը) իր ձուկէն քիչ մը վարքաւած. հայ ինո՞ղ մը միտմիտ ամօթաւորութեամբ կը ներկայանայ անոնց. Տէր Վահանի ձեռքը առնելէ ու «Օրհնեա տէր» ըսելէ ետք, վարժապետին ալ սարալի բարեւ մը կուտայ։

Թէ տէրտէրն ու թէ վարժապետը. որդիական անկեղծ սիրով կը յարգէին Մարգարիտը, որ իր մէկ զաւկի կրթութեան համար իր ձեռքէն եկաւ. ծր չէր խնայած։ Ուստի խնդուեւ երեսով անոր բարեւը ընդունելէ ետք, կը խնդրեն որ քովերին նստի ու մասնակցի իրենց ճաշին ալ։

«Ուրք կ'երէք, ձեզեւ անուշներն եղին. ես էլ նոր ճաշին ելայ եկայ։ Մէկ խնդրե՛ք մը ունե՛ք ձեզի յայտնելու, անոր խամար եկած եմ կը պատասխանէ Մարգարիտը։

—Խէր եղի՛ք քեռիկին Մարգարիտ. ի՞նչ է՛, ձեք խնդրե՛ք կը հարցնէ Գուրգէն։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կոտորածի ժամանակ վանի ալ-
րուած Հայոց եկեղեցիները ժո-
ղովրդական մասնաւոր դործունէութեամբ վերանորոգուած են: Ինչ
պէս Հայկական շատ մը գաւառներ
րու նոյնպէս ալ վանի մէջ տիրող
չքաւորութեան պատճառաւ կա-
թոլիկ եկեղեցւոյ դիմողներու թի-
ւը բազմապատկուած էր: Սակայն
հիմա կիմացուի թէ հացին գինը
իջնալուծ հետ ալ դաւանափոխ
Հայերու թիւն ալ համեմատաբար
նուազած է:

—Տօքթ. Ըշեր, Ամերիկացի
բժիշկ միսիօնարը, իր անձնական
անխնայ ջանքով փոքրիկ հիւանդա-
նոց մը հաստատած է վանի մէջ,
ուր բաւական թիւով հիւանդներ
մեծ խնամով կը դարմանուին եւ
վերաբուժական գործողութիւններ
տեսի կուսնեն:

—Իրազեկ աղբիւրներէ կիմաց
ուի թէ Սասունի և Մուշի գա-
ւառներուն արդէն տնկարգ վիճա-
կը վերին աստիճանի հասած է և
թէ ամենակատարեալ անիշխանութիւն
կը տիրէ այդ կողմերը: Երկու-
ցէն մասնաւոր հրահանգ մը
կը հրամայէ Քաղէշի կուսակալին
աջալուրջ և խիստ հակողութիւն մը
այդ տեղերու վրայ և քննական
պատրաստ մը կատարելով տեղեկազ-
րել Երևանի թէ Քաղէշի կուսա-
կալութեան կեդրոնը կրնայ Մուշ
կամ Սասուն փոխադրուի:

—Խոզակի նուազութեան և ա-
մանութեան պատճառաւ, այս տա-
րի Պարտիզակ 10,000 ոսկւոյ չափ
կորուստ մը ըրած ըլլալով, գիւ-
ղացիք զգալի չքաւորութեան մը
մատնուած են:

—Տիգրանակերտի Մակաբայից
ւոց վանքին նկատմամբ Հայերու
և Ասորիներու միջև վեճ մը ծա-
ղում առած էր: Ասորիները կը
պնդեն թէ վանքը իրենցն է եւ
այս մտքը ալ ոտնձգութիւններ
ըրած են վանքին մէջ: Այժմ տե-
ղական կառավարութիւնը վճառ-
կան քննութիւն մը կատարելու հա-
մար, առժամայէս թէ Հայերը և
թէ Ասորիները նոյն վանքը երթե-
ւեկելէ արդիւած է. Պարտիզա-
րանի թառն ժողովը որոշեց նոյն
վանքին Հայոց սեպհականութիւնը
ըլլալը հաստատող բոլոր պաշտօ-
նաթղթերն ու վաւերաթղթերը հա-
ղորդել Բ. Դրան, Պետական խոր
հրդոյ մէջ քննուելու համար:

ՀԱՎԱՏԻՍՍԹԸ ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ

ՔԻՒՐԻՍԻԱ

Էրմէնի գրկնալընտա միւթէզա-
րըր օլունան Ամերիկա թապաւա-
րը իշիւն Պապը Ալիտէն իսթէնի
լէն թաղմինաթըն վերիմէսինտէն
ինկիլթէրա տէօվլէթի տախի մէջ

քիւր գըրկընտաւան զարարա օլ
րամըն ինկիլթէրապաւարը իշիւն
թաղմինաթ թալէպ իթմէքտէ
տիր:

Սթանպուլ ինկիլթէրա էլիսի պու-
մէսէլէ իշիւն Պապը Ալիտէն ֆէվ
գէլատէ սըզըլտըրմագտա օլունա
իսթէնիլէն թաղմինաթ վերիմէսի
կի հալտէ ինկիլթէրա տէօվլէթի
նին ճէպրի վասըթալարա միւրա
ճաաթ իաէճէկինի տէ պիլտիրմիշ
տիր:

Պունտան տօլալը Երմէն վէ
Պապը Ալի պէօլիք հէյէճանտա
պուլընմագտա տըրլար:

—Աթինտա պուլընտ Ալպան
իա գօմիթէսի, Ալպանիալը (Ար-
նաւուտըրգ) այազլանտըրմագ իշիւն
ճիտտէն զայրէթ իթմէքտէ օլունա
ղը կիպի, պիր թաափտանտս Ալ
պանիայա սիլաճ կէօնտէրմէքտէ
օլունալը էճնէպի կալէթալար եալ
մագտա տըրլար:

Ալպանիտա թիւրքլէրէ գար
չը շիքեայէթ վէ խօշնուտըզըրգ
արթմըն օլունալը հէման աշիքեա
րէ կէօրիլմէքտէ օլունա, Երմէն
վէ Պապը Ալի մէքքիւր Ալպանիա
գօմիթէսինի հարաքէթթը մէն
օլունամալը Երմէն հիւքիւմէթին
տէն ըճա իթմիշլէր իսէտէ տա
լա իթիպար օլունամալը տըր: Ար
նաւուտըրգտա եաղընլարտա պէօ
լիւմէք պիր իսթիլալ զուհալին
տէն Սուլթան ֆէվգէլատէ գօրգ
մագտա օլունալընտա Սթանպուլ
տան մալիւմաթ վերիլիօր:

—22 Դիկ. թարիխի իլէ Սթան
պօլտան «Մէշվէրէթ» կաղէթալը
նա եաղըլան պիր մէքթուպտան
աթիլտէքի մալիւմաթ ալընմալ տըր:

—Սուլթան էհալինի սէֆալէ
թինի խաֆիֆլէտէճէք եէրտէ տիր
աահա պիտտէ արթըրիտօր: Օր
տունուն վէ մէմուրարըն մաալա
րընը էօտէմէք իշիւն պանքալար
տան իսթիպարալ իթմէք միւթիւն
սիւզ պիր հալէ կէլմիշ տիր. ֆա
գաթ րամազան վէ Պարամ ալ
պէպի էլիէ հէր հալտէ իքիշէր
ալըզ պերիմէք ատէթը գաաթիմէ
տէն օլտըղընտան լաղըմ օլունա աք
ճէնին թէտարիգի իշիւն չու թէտ
պիրի էլ ալմըն տըր: Երմէն Եր
նան-թիւրք մուհարէպէսի էսնա
սընտա թիւրք օրտունընա իանէ
օլմագ իւզըն 2 պուշուք միլիտօն
լիւալըզ պիլէթլէր պաալմըն վէ
պունտան եաղընլար պիր միլիտօն
սաթըլա պիլմիշ իտի էօթէտէ գա
լան պիր պուշուք միլիտօնըզ պի
լէթլէրի տէ պու տէֆա հարպ սէ
ֆինէլէրի ալընաճագ տէյու իլան
իտէրէք սաթմագա չըգարըմըն
տըր: Հալպուքի թօփլանաճագ փա
րա իլէ սէֆինէլալընմալուպ րամա
զան ալըզլարը վերիլէճէք տիր.
վէ պու պիլէթլէր տէ պիշարէ էհա
լինէ զօր իլէ սաթըլմագտա տըր:

Պունտան մաաաա Երմէն Մէ
քէյէ գաաար եաթըլաճագ Հիճալ
չըմէնտըրի իշիւն թօփլանա ի.
անէնին մըգաարը քի 18500 ի-
րա օլունալ տըր: Պու փարա ճէպ

րէն էհալիտէն ալընմըն վէ այնը
չըմէնտըրի իշիւն մէմուրարըն
մաալարընտան ալը գօնուլան տա
ճէ պու հիւապտան տըլարը տըր:
Պու փարա քիւմիլէն սաթֆ օլըն
մըն տըր. անտէն եաղընլար քէք
ալ պիր մըգաարըն չըմէնտըրի լէ
վալիմաթընա թալիսի օլընմըն:

Սուլթան մալիլէ վէ բուլթիգա
տա պուգաաար սըգընթըտա պու
լունալը հալտէ էճնէպի հիւքիւմ
տարլար իլէ շախսի տօլթուլը
արթըրմագ վէ Նազլամագ իշիւն
քիւլիւլէթլի մէսարիֆլէր իլէ զի
դըլմէթ հէտիլէր կօնտէրմէքտէ
տիր: Պունտան մաաաա թաիֆ
աաալարը սուլարընտա ինճի (մար
գարիտ) վէ Մէրճան ալարըն իմ
թիւալընը Ալմանիա իմէրթթիւր
նա վերմիշ վէ քէզա մէքքիւր տա
լարա տա պիր քէօմիւր տէփօր
վերմիշ տիր պունտան էվվէ Գըր
մըզը տէնիլտէ վերտիկի կիպի:

—Գէզա Մէշվէրէթին մէքքիւր
մէքթուպընտա աթիլտէքի զալէթ
ալէշէթլի մալիւմաթ վերիլմիշ
տիր: Արտաջ չըմէնտըրիինի եաթ
մըն օլունա Ալման շիքէթլի Հայտար
փաշա իւսկիւտար լիմանըն վէ Գա
ալ քօլ պէնինտէ րըլտըմ եաթ
մագտա տըր:

Պու մինասիպէթլէ տէնիլտէն
չըգարըլտան գուլար վէ թալար
իլէ պէրապէր պիր չօք ինման
գօլարը, ալալարը, վէ սալարը սա
չը իւզէրինտէ պաշար չըգաճագտա
տըր:

ՇԱՐԳ ՄԷՆԷԼԷՍԻ

Բալիթիգաճա նէշըրիլալարը իլէ
մէշհուր «Էնտէրանտան Պէլթ»
կաղէթալընտ սօն նիւսիլէրին
տէն պէրիսինտէ Երմէն մէսէլէսի
իշիւն աթիլտէքի սուրէթտէ պիր
պէյանաթ կէօրիւնմիշ տիր:

—Երմէնի մէսէլէսի
եաղընլարտա մէյաաա աթըլաճա
լը իւմիւտ օլունուր: Հալը հաղըր
տա Պալթան տէօվլէթլիւնտէն
Արըպիւ, Գարաաալ վէ Երմէնի
տան րուսիանըն թալթի թէէսի
րինտէ պուլունտուլարը կիպի
Պուլկարիտա րուսիա իլէ տօսթ
լուլա քէք իլէրլէթմիշ վէ Ս. Բէ
թէրապուրկ իլէ միւղաքիլէ իթմէ
տիքտէն սօնկրա հարաքէթ իթմ
մէյօր:

Պալթանտա կէօրիւլէն վէլվէլէ
վէ Մալէթմինիա գօմիթէսինին
հաղըլանմաղա սալու զայրէթ վէ
աճէլէսի Երմէն մէսէլէսինի եաղը
նէն ալըզլաճագընա նըշանէ աաա
օլունուր: Ալ վաղըթաա խիթա
պուլաճագը գալիլէն իւմիւտ օլը
նան Չըն մէսէլէսինիտէ րուսիա
էլտէ իլմէսի արղու իթտիկի
թօփարալարա սահապ օլունա
սօնկրա Երմէն վէ Էրմէնի մէսէլէ
սինտէ տէ նիւսիլէթ վէրմէկի գա
թիլէն գալարալալալըն օլունալ
կէօրիւլիտօր: Չալթէն Ասիայը մէր
քէզիտէ վէ Աճէմիստանտա րլան
լարը կիւն կիւնէ իճրա իթմէքտէ
վէ ալ պիր վաղթ զարֆնտա քէն
տիր միւթէմաաթիլէն մէշղուլ իտէն

մէսէլէլէրէ պիւսպիլ թրւն նիւսիլթ
վէրմէսի րուսիանըն պէօլիք մէն
ֆաաթընտան օլունալը ալըքեար
տըր:

Երմէնի մէսէլէսինի
էլէ ալմագ իշիւն րուսիա թարա
ֆընտան պու գաաար աճէլէ օլըն
մաալա սէպէպ Ալմանիանըն կիւն
տէն կիւնէ թիւրքիտա թէսիլթի
արթմաալընտան վէ թիւարէթի
էլտէ իթմէսինտէն իլէրի կէլիլթ:
Ալմանիանըն Երմէն պու
հարաքէթլի քի րուսիա մէնֆաթ
լարընա պիւսպիլթին մուղալի
տիր ինկիլթէրա տա ալըգտան
մուսլմէնթ իթմէյօր սա տա Ալ
մանլարա գարըն կէլիլթ:

Երմէն րուսիանըն եօգարտա
պէյան իթտիկիմիլ նիլթիլ, Ալ
մանիա իլէ ինկիլթէրալ պիր տէ
րլէն էնտիշէյէ պարզըյօր վէ պու
իքիսի թիւրքիտալ քիւմիլէն իս
լաճ զէ Էրմէնի մէսէլէսինէ հէր
նաալաա նիւսիլթ վէրէքէք րու-
սիանըն իլէրլէյուպ միւսաթիլէսի
նէ մէյաաա պարաճագ իշիւն
տիւլիլմէքտէ ալիլթ:

րուսիա, ինկ լիմէրա վէ Ալմա
նիանըն Երմէն մէսէլէսինի պիր
էվվէ պիլթիլթէք իշիւն եէքտիլէ
րինէ գարըն օլունա նիլթլէ
րինին հէր հանկըսը պաշա չըգար
իսէ նիւսիլթի թիւրքիտանըն հա
լի մուլթագ եաղընէն տէյիլիլէն
կինի կէօմէթիլթ:

ԸՆԴՈՐՁԱԿ ՏԱՐԵՑՈՑԸ

Արթ. Տէր Ղևոնդ քէն. ֆա-
փազան ի կալաց հրաաարակեց
1901 տարւոյ Ընդարձակ Տարե-
ցալը, որ կը պարունակէ շահե-
կան տեղեկութիւններ և հետա-
քըքրալարթ բազմաթիւ պատկեր-
ներ: Գինն է 4 ֆր.

Դիմել յօրինողին ի Կալաց կամ
գրաւաճառ Ա. Զարհանեկանին
ի Վառնա:

ՏՊԱՐԱՆ ԻՐԱՆԻՆԻ

Գրքեր, տետրակներ, հրաւիրադրեր
տոմսակներ եւ այլն կը տալագրուին
ամենաղիւրմաալի գնեթով ու գու-
հացուցիլ պայմաններով: Ձրանսիլէն,
յուսիլէն եւ պուլկարիլէն փոքրիկ
գրքեր եւ կը պատրաստուին:
Օտար երկիրներէ եւ ուրիշ քաղաք
ներէ եկած յանձնարարութիւնք փու-
թով եւ ճշգիւ կը կատարուին:

ԾԱՌՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

Մրմունջ հայկական. — Աղգալին կին
եւ նոր ընտիր երգեր, գին 1 ֆրանք:
Նէտա. — Պուլկարիլ աղատութե-
նէն աաալ Պուլկարիլ ժողովուրդին կրած
տաաապանքին ու անոր նիստ ու կա-
ցին ճշմարիտ նկարագրութիւնը, գին
50 սանթիլ:

«Իրաւունք»ի հաւաքածոյ. — մէկ տա-
րեկանը 12 ֆրանք:

Ստանալ փափաքողք պէտք է զիմն
խորագրութեան ի վառնա, Գ. Թիւ-
թիւնճանի ի Ֆիլիպէ. Կ. Նրզնկա-
եանի ի Գալիլէ, Յ. Ձրանքի յիւստիլ
եւ Յ. Պէտիլանի ի Լօվէլ մաս:

Отговорникъ Н. Драгулевъ
Печ. на Хр. Войниковъ